

UNIVERZITET U TUZLI

Mašinski fakultet

Odsjek: Energetsko mašinstvo

Usmjerenje: Termoenergetika

STUDIJSKI PROGRAM

II ciklusa studija

S primjenom od akademske 2011/12 god.

Adresa: Ul. Univerzitetska br. 4, 75000 Tuzla
Kontakt telefon i faks: 035 320 920, fax: 035 320 921

Opći dio

1. Stručni i akademski naziv i stepen koji se stiče završetkom studija II ciklusa
magistar mašinstva.

2. Uslovi za upis na studijski program

Upis na studij vrši se na osnovu javnog konkursa kojeg raspisuje i njegov sadržaj utvrđuje Senat, na prijedlog NNV/UNV fakulteta/ADU-a .

Pravo upisa na studijski program II ciklusa studija imaju sva lica koja su završila I ciklus studija Mašinskog fakulteta u trajanju od 4 godine, tj. sa ostvarenih 240 ECTS bodova. Osim ovih uslova kandidati trebaju aktivno poznavati jedan svjetski jezik.

3. Naziv i ciljevi studijskog programa

Ciljevi studijskog programa:

- Upoznavanje sa problematikom rada termoenergetskih postrojenja, te načina za povećanje efikasnosti njihovog rada;
- Sticanje dodatnih znanja iz oblasti termoenergetske analize procesa;
- Sticanje znanja iz oblasti matematskog i numeričkog modeliranja procesa;
- Sposobnost za rad u multidisciplinarnom okruženju te donošenje odgovarajućih odluka u cilju povećanja energetske efikasnosti;

4. Trajanje II ciklusa i ukupan broj ECTS bodova

Trajanje II ciklusa je dva semestra sa po 30 ECTS bodova, tj. ukupno 60 ECTS bodova.

5. Kompetencije i vještine koje se stiču kvalifikacijom (diplomom)

Po završetku ovog ciklusa studija očekuju se da će studenti biti osposobljeni za:

- Rješavanje problema u akademskim i industrijskim okruženjima;
- Efikasan nezavisan ili timski rad;
- Redovno ažuriranje vlastitih znanja i kompetencija na vlastitu inicijativu;
- Organizovanje i sprovođenje naučno-istraživačkog ili samoistraživačkog projekta u industriji;
- Implementaciju usvojenih znanja iz osnovnih disciplina u oblasti termoenergetike
- Sprovođenje u praksu usvojenih znanja iz oblasti energetskih tehnologija, od laboratorijskih eksperimenata do fundamentalnih teorija uključujući razumijevanje sadržaja i povezivanje sa ostalim oblastima;

- Definisiranje, modeliranje i analizu kompleksnih problema vezanih za oblast termoenergetike, planiranje i sprovođenje planiranih zadataka ispitivanja i sprovođenje pravilno odabranih relevantnih metoda, na nezavisan i sistematski način;
- Kritičku evaluaciju dostupnih znanja vezano za probleme termoenergetike i eventualno korištenje dostupnih ekspertiza;
- Projektovanje i analizu specifičnih komponenti i sistema u vezi sa postignutim znanjem;
- Vođenje nezavisnih istraživačko razvojnih projekata u oblasti termoenergetike u skladu sa trenutnim standardima i pravilima istraživanja;
- Korištenje vlastitog ekspertskog znanja u kreiranju novih poslovnih mogućnosti unutar postojećih ili budućih industrijskih postrojenja;

6. Uslovi prelaska sa drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih oblasti studija

Studentu Univerziteta, kao i studentu drugog univerziteta se može omogućiti prelazak sa jednog studijskog programa na drugi, pod uslovima i kriterijima koje odlukom utvrđuje NNV/UNV Univerziteta, na prijedlog NNV/UNV fakulteta/Akademije. Pravo na promjenu studijskog programa/prelaz sa drugog univerziteta može se ostvariti prije početka nastave u semestru, s tim da prelaz nije moguć tokom akademske godine u kojoj je student prvi puta upisao studij II ciklusa.

7. Lista nastavnih predmeta i broj sati potreban za njihovu realizaciju, te pripadajući broj ECTS bodova

Predmet	Zimski semestar				Ljetni semestar			
	P	A	L	ECTS	P	A	L	ECTS
Termoenergetska analiza procesa	2	1	1	5				
Nove tehnologije u energetici	2	1	1	5				
Modeliranje termoenergetskih sistema	2	0	1	5				
Energetska efikasnost u industriji	2	0	1	5				
Termografija i termotehnički eksperiment	2	0	1	5				
Eksperimentalne metode u energetici	2	0	1	5				
Završni (master) rad								30
UKUPNO	12	2	6	30				30

8. Uslovi upisa u sljedeći semestar, te način završetka studija

Uslovi za upis drugog semestra su odslušani predmeti prvog semestra što se potvrđuje sa potpisom predmetnog nastavnika. Završni rad se može predati na ocjenu i dalji postupak

ukoliko je kandidat ostvario sve ECTS bodove predviđene za nastavne predmete i ukoliko je izvršio sve finansijske obaveze. Završni (master) rad se završava javnom odbranom i time se stiče 30 ECTS bodova.

9. Način izvođenja studija

Studij je organizovan kao redovni studij uz mogućnost kombinovanja učenja na daljinu.

Opis programa

Predmet	TERMOENERGETSKA ANALIZA PROCESA		ECTS
obavezni			5
Ukupan broj sati u semestru: 60			
Semestar I	Predavanja 2	Vježbe 1+1	
Sadržaj / struktura predmeta:			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modeliranje toplinskih procesa; ▪ Ireverzibilni procesi. ▪ Tretman klasične termodinamike preko ireverzibilnih procesa; ▪ Entropija. Gubitak na radu. ▪ Eksurgija ▪ Efikasnost toplinskih procesa; ▪ Energetski procesi u industriji, energetski procesi u komunalnoj energetici; ▪ Analiza energetskih procesa (parni, plinski, kogeneracijski i kombinirani sistemi). 			
Cilj kursa: Cilj izvođenja nastave je sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz navedene oblasti.			
Nastavne metode: Predavanja se izvode na klasični način, korištenjem multimedijalnih resursa te tehnikama aktivnog učenja i učešća studenata.			
Metode provjere znanja:			
Koncept provjere znanja je zasnovan na kontinuiranom radu sa studentima tokom semestra. Metode provjere znanja uključuju: ocjenu kako individualnih tako i grupnih aktivnosti u toku semestra, izradu seminarskog rada kao i finalnu ocjenu znanja u pismenom i/ili usmenom obliku. Time se svim studentima koji imaju različite afinitete omogućava jednak tretman (pismena i/ili usmena provjera znanja).			
Literatura:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ahern, J. E.: "The Exergy Method of Energy Systems Analysis", Wiley, New York, 1980. 2. Bejan, A.: "Entropy Generation through Heat and Mass Fluid Flow", Wiley - Interscience, New York, 1982. 3. Prelec, Z.: "Energetika u procesnoj industriji", Školska knjiga, Zagreb, 1994. 			

Predmet	NOVE TEHNOLOGIJE U ENERGETICI		ECTS
Obavezni			5
Ukupan broj sati u semestru: 60			
Semestar I	Predavanja 2	Vježbe 1+1	
Sadržaj / struktura predmeta:			
<ul style="list-style-type: none"> • Postrojenja sa sagorijevanjem u fluidiziranom sloju: atmosferski, cirkulirajući i fluidizirani sloj pod pritiskom; • Integralna postrojenja sa gasifikacijom i kombinovanim gasno – parnim ciklusom; • Kombinovani ciklusi sa prirodnim gasom kao gorivom. Postrojenja sa kogeneracijom; • Metode direktne konverzije energije. Gorive ćelije. Magnetnohidrodinamski principi konverzije energije; ▪ Jednodimenzijaska teorija turbomašina, prostorno strujanje i specifičnosti u izvedbama turbomašina (pumpe, ventilatori, parne turbine, turbokompresori i hidroturbine male snage) 			
Cilj kursa: Cilj izvođenja nastave je sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz navedene oblasti.			
Nastavne metode: Predavanja se izvode na klasični način, korištenjem multimedijalnih resursa te tehnikama aktivnog učenja i učešća studenata.			
Metode provjere znanja:			
Koncept provjere znanja je zasnovan na kontinuiranom radu sa studentima tokom semestra. Metode provjere znanja uključuju: ocjenu kako individualnih tako i grupnih aktivnosti u toku semestra, izradu seminarskog rada kao i finalnu ocjenu znanja u pismenom i/ili usmenom obliku. Time se svim studentima koji imaju različite afinitete omogućava jednak tretman (pismena i/ili usmena provjera znanja).			
Literatura:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prelec, Z.: "Energetika u procesnoj industriji", Školska knjiga, Zagreb, 1994. 2. Kam, W. L., Priddv, A. P.: "Power Plant System Design", John Wiley & Sons, Inc., New York 3. Chichester, Bristone, Toronto, Singapore, De Renzo, D. J.: "Cogeneration Technology and Economics for the Process Industries", Noves Data Corporation, New Jersey 4. Horlock, J. H.: "Cogeneration - Combined Heat and Power", Pergamon Press, 1987. 5. Charles M. Gottschalk: "Industrial Energy Conservation", UNESCO Energy Engineering Series, John Wiley & Sons Ltd., Chichester, West Sussex, UK, 1996. 			

Predmet	MODELIRANJE TERMOENERGETSKIH SISTEMA		ECTS
Obavezni			5
Ukupan broj sati u semestru: 45			
Semestar I	Predavanja 2	Vježbe 0+1	
Sadržaj / struktura predmeta:			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vrste i svojstva modela. ▪ Metode određivanja matematičkog modela sistema. ▪ Opis sistema diferencijalnim jednačinama, prenosnim funkcijama u prostoru stanja. ▪ Modeliranje sistema s koncentriranim parametrima. ▪ Određivanje modela pomoću fizikalnih zakona. Jednačine ravnoteže materije, energije, impulsa kretanja. ▪ Složeni i pojednostavljeni modeli elemenata. ▪ Modeliranje energetskog sistema. ▪ Simuliranje energetskog sistema. ▪ Metode numeričkog integriranja kod simulacija sistema. ▪ Generiranje nelinearnih i analitičkih funkcija. ▪ Simulacijski programski paketi. 			
Cilj kursa: Cilj izvođenja nastave je sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz navedene oblasti.			
Nastavne metode: Predavanja se izvode na klasični način, korištenjem multimedijalnih resursa te tehnikama aktivnog učenja i učešća studenata.			
Metode provjere znanja:			
Koncept provjere znanja je zasnovan na kontinuiranom radu sa studentima tokom semestra. Metode provjere znanja uključuju: ocjenu kako individualnih tako i grupnih aktivnosti u toku semestra, izradu seminarskog rada kao i finalnu ocjenu znanja u pismenom i/ili usmenom obliku. Time se svim studentima koji imaju različite afinitete omogućava jednak tretman (pismena i/ili usmena provjera znanja).			
Literatura:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. V. Ziljak, G. Smiljanic: Modeliranje i simuliranje sa racunalima, Liber, Zagreb, 1980 2. V. Ziljak: Simulacija racunalom, Skolska knjiga, Zagreb, 1982 3. A. Maricic: Modeliranje i simuliranje kontinuiranih sistema, Liber, Zagreb, 1988, 			

Puni naziv predmeta: **Termografija i termotehnički eksperiment**

Oznaka predmeta:

Nivo: 2. ciklus
ECTS : 5
Trajanje: jedan semestar

Nosilac predmeta:

E-mail:

Status predmeta

(obavezni./izborni): obavezni predmet

Preduslovi: nema

Ciljevi predmeta:

- Upoznati studente sa osnovnim pojmovima i metodama u termografiji i termotehničkom eksperimentu;
- Predstaviti studentima evropske i međunarodne norme iz spomenute oblasti;
- Upoznati studente sa značajem termografije, načinima primjene i obrade termograma primjenom savremenih softwera;
- Aktivna i pasivna termografija u korelaciji sa numeričkim simuliranjem treba da upotpuni shvatanje procesa i pojava u termofluidnoj tehnici;
- Prikazati neophodne metode i postupke potpunog sprovođenja eksperimenta u termofluidnoj tehnici, od osmišljavanja kontrolno mjernog set up_a do obrade rezultata mjerenja i analiza;
- Povezivanje matematskog modeliranja i eksperimentalnog ispitivanja te sprovođenje optimizacionog postupka baziranog na matematskom modeliranju i eksperimentalnom ispitivanju biće također ciljom ovog predmeta.

Ishodi učenja:

Nakon uspješnog završetka ovog predmeta, student će biti u stanju da:

1. Definiše osnovne pojmove i pojave iz oblasti termografije i eksperimenta u termofluidnoj tehnici ;
2. Interpretira relevantne evropske i nacionalne norme iz spomenute oblasti; ;
3. Shvati različite metode koje se sprovode u termograskom ispitivanju i analizama, kako u cilju prevencije i održavanja tako i u cilju naučnoistraživačkog rada;
4. U komparativnoj analizi shvati prednosti i nedostatke termograma spram modela dobivenog numeričkim metodama;
5. Primjeni i shvati prednosti i nedostatke kontaktnog i beskontaktnog mjerenja u termofluidnoj tehnici;
6. Primjeni različite metode postavljenja i sprovođenje eksperimenta u termofluidnoj tehnici, od odabira mjernog instrumentarija do prenosa i obrade rezultata mjerenja;

7. Sinergijski efekt matematskog modeliranja i eksperimentalnog ispitivanje također je jedan od ishoda u učenju ovog predmeta;
8. Objedinjavanje termografije s jedne i termotehničkog eksperimenta sa druge strane, kao temeljnih oslonaca za optimiziranje termotehničkog uređaja ili procesa.

Sadržaj predmeta (nastavne jedinice):

- Uvod u infracrvenu termografiju;
- Prenos topline zračenjem;
- Aktivna i pasivna termografija;
- Termogram i tehnike analize termograma;
- Postupak termografskog mjerenja;
- Komparacija termografsko ispitivanje i numeričko modeliranje;
- Termotehnički eksperiment – opšti pojmovi;
- Kontaktna i beskontaktna mjerenja;
- Mjerni instrumentarij u termotehničkim analizama;
- Postavljanje i sprovedba eksperimenta;
- Prenos mjernog signala i obrada rezultata mjerenja;
- Interakcija matematskog modeliranja i eksperimentalnog ispitivanja;
- Termografsko ispitivanje i termotehnički eksperiment kao osnove za optimizaciju termotehničkih procesa i uređaja;

Način realizacije nastave

Predavanja se izvode na klasični način, korištenjem multimedijalnih resursa te tehnikama aktivnog učenja i učešća studenata.

Metode provjere znanja:

Koncept provjere znanja je zasnovan na kontinuiranom radu sa studentima tokom semestra. Metode provjere znanja uključuju: ocjenu kako individualnih tako i grupnih aktivnosti u toku semestra, izradu seminarskog rada kao i finalnu ocjenu znanja u pismenom I/ili usmenom obliku. Time se svim studentima koji imaju različite afinitete omogućava jednak tretman (pismena i/ili usmena provjera znanaj).

Način ocjenjivanja:

Ocjenjivanje će biti vršeno na osnovu sljedećih aktivnosti:

• Aktivno učešće tokom izvođenja nastave	15 bodova
• Seminarski rad	30 bodova
• Pismeni/usmeni ispit	55 bodova
	ukupno 100 bodova

Preporučena literatura:

1. M. Brezinščak: Mjerenje i računanje u tehnici i znanosti, Tehnička knjiga Zagreb.
2. V.A. Grigorjeva; V.M. Zorina: Termotehnički pokus u prijenosu topline i tvari, Energizdat, Moskva 1982.
3. VDI Waermeatlas, Springer Verlag, Berlin.
4. J.P.Holman: Heat Transfer, International Student Edition, Mc Graw-Hill.
5. Osnove termografije s primjenom ; Andrassy, I. Boras, S. Švaić, Zagreb

Predmet	EKSPERIMENTALNE METODE U ENERGETICI		ECTS
Obavezni			5
Ukupan broj sati u semestru: 45			
Semestar I	Predavanja 2	Vježbe 0+1	
<p>Sadržaj/ struktura predmeta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osnovne postavke. • Postavljanje i kalibriranje senzora. • Utjecaj nestacionarnih pojava na signal senzora. • Planiranje eksperimenta. • Mjerenja pomaka, brzine, ubrzanja, pritiska, protoka i temperature. • Mjerenje toplinskih veličina kapljevine i plinova. • Toplinska mjerenja i mjerenja veličina stanja kod penosa topline i mase. • Mjerenja u graničnom sloju. Mjerenja vlage u krutim tijelima, sipkim materijalima i zraku. • Određivanje ogrjevnice moći krutih, kapljevitih i plinovitih goriva, te krutog otpada. • Zagađenje zraka, vode i tla, uzimanje uzoraka i mjerenje. • Sistemi za akviziciju podataka. • Analiza rezultata mjerenja i obrada podataka. Prikaz rezultata mjerenja 			
<p>Cilj kursa: Sticanje teoretskih znanja i praktičnih vještina iz oblasti energetsko-procesnih mjerenja.</p>			
<p>Nastavne metode: Predavanja se izvode na klasični način, korištenjem multimedijalnih resursa te tehnikama aktivnog učenja i učešća studenata.</p>			
<p>Metode provjere znanja:</p> <p>Koncept provjere znanja je zasnovan na kontinuiranom radu sa studentima tokom semestra. Metode provjere znanja uključuju: ocjenu kako individualnih tako i grupnih aktivnosti u toku semestra, izradu seminarskog rada kao i finalnu ocjenu znanja u pismenom i/ili usmenom obliku. Time se svim studentima koji imaju različite afinitete omogućava jednak tretman (pismena i/ili usmena provjera znanja).</p>			
<p>Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Figliola, R. S., Beasley, D. E.: Theory and Design for Mechanical Measurements, John Wiley & Sons, New York, 2000. 2. Montgomery, D. C.: Design and Analysis of Experiments, 4th ed., John Wiley & Sons, New York, 1996. 3. Eckert, E.R.G., Goldstein, R.J.: Measurements in Heat Transfer, Mc Graw-Hill Book Co. New York, 1976. 4. Holman, J.P., Gajda, W.J.: Experimental Methods for Engineers, Mc Graw-Hill Book Co., New York, 1989. 5. Bejan, A.: Heat Transfer, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1993. 			